

Vuile handen

EN STOFFIGE KRIEBELS IN DE NEUS

Binnen het project *Essen Leest* werken 7 basisscholen en een lokale bibliotheek samen. *Essen Leest* is een van de *Lezen op school*-projecten, waarmee de Vlaamse overheid leesmotivatie en begrijpend lezen wil versterken en de samenwerking tussen school en bib wil verduurzamen. Het motto van ons project is: kinderen moeten beschikken over het beste aanbod op de markt om hen te motiveren om te lezen.

Aagje Meurisse, Bart Van Spaendonck, Steven De Laet

DE STAAT VAN DE KLASBIB

Uit masterproefonderzoek bleek dat onze klasbibliotheken in het derde leerjaar een tiental jaar terug uit gemiddeld 205 boeken bestonden, waarvan 8 procent minder dan 5 jaar oud was. 34 procent van de boeken dateerde van minder dan 10 jaar geleden, wat dus meteen betekent dat tweederde al meer dan een decennium oud was. 13 procent was zelfs meer dan 30 jaar oud. Scholen investeren dus slechts beperkt in een nieuwe collectie. Hoe zit dat nu, 10 jaar later? Slagen scholen er nu beter in om voor een leerlingen een goed en recent aanbod te voorzien? Dat was een van de centrale vragen in ons project.

Om ons project zo goed mogelijk te laten aansluiten op de werking van de school, bracht elke school via een lees-

foto de leesvaardigheid, de leesmotivatie en de staat van de schoolbibliotheekcollectie in kaart. In dit artikel focussen we op hoe een schoolbibliotheek er zou kunnen uitzien.

ELKE SCHOOL IS ANDERS

Bibmedewerker Aagje bezocht elke school en bracht de bestaande collectie in beeld. De beginsituatie was erg verschillend: sommige scholen beschikten zelf over veel boeken, terwijl andere scholen net inzetten op een goede samenwerking met de bib om op regelmatige tijdstippen nieuw leesvoer te voorzien en slechts een beperkt eigen aanbod hadden. De schoolcollecties werden boek per boek onderworpen aan een kwaliteitstoets. De boeken die niet meer voldeden,

gingen eruit, terwijl de andere boeken opgenomen werden in een inventaris. Zo kon de schoolcollectie gericht uitgebreid worden.

Op basis van objectieve criteria stelde de bibmedewerker vast dat de meeste schoolcollecties een muf en verouderd imago hebben, met zwarte handen en stoffige kriebels in de neus tot gevolg. Na het verwijderen van die maffe exemplaren, kwamen de mooie boeken uit elke collectie in beeld. Meteen een zichtbare upgrade van de boekenplank!

EEN EMOTIONEEL PROCES

Het bovenstaande klinkt mooi, maar heel dat proces verliep niet altijd even evident. Wie boeken zegt, zegt ook emotie, en leerkrachten boden vaak

Over de auteurs

AAGJE MEURISSE is medewerker in de gemeentelijke bib van Essen. Ze zorgt voor collectievorming en beheer van de schoolbibs.

BART VAN SPAENDONCK is begeleider bij CEGO. Hij en zijn collega's begeleiden de scholen bij de onderwijskundige aspecten rond lezen die ze opnemen in hun tweejarig leesbeleidplan.

STEVEN DE LAET is lid van de beheerraad van de lokale bib. Hij is penhouder van het project *Essen Leest*.

weerstand bij het verwijderen van bepaalde (oude en maffe) boeken. Boeken zijn herinneringen, en er is vaak veel moeite aan voorafgegaan: ze komen uit de persoonlijke collectie van een leerkracht of ze werden gezocht en aangekocht door de school of de leraar (die ze vaak ook uit eigen zak betaalde). Afstand nemen is dan erg moeilijk. Vaak overheerste ook het idee dat er vooral zoveel mogelijk boeken in de klas moesten staan, zodat leerlingen meer keuzevrijheid hadden en meer zouden gaan lezen. Kwantiteit boven kwaliteit, dus.

Wieden in de basisscholen van Essen: enkele cijfers

- Net geen 10.000 boeken werden gescreend.
- 5.750 boeken werden op basis van objectieve criteria afgevoerd.
- Op schoolniveau werden zo tussen de 30 en 90 procent van de aanwezige boeken weggehaald.
- *De wraak van ridder Piepus* (Marc de Bel) was het populairste boek: het stond maar liefst 34 keer op de Essense boekenplanken. De populairste reeks was dan weer Geronimo Stilton: bijna 3 procent van de volledige collectie behoorde tot die reeks.

Tips bij het wieden van de boekenplank

- Leg objectieve criteria vast voor het wieden.
- Gebruik die criteria om boek per boek te bekijken.
- Wees streng bij de selectie en laat je niet leiden door andere (emotionele) argumenten.
- Doe een beroep op iemand die geen band heeft met de boeken: een collega uit een andere klas, een betrokken ouder of een medewerker uit de lokale bib bijvoorbeeld.
- Een lege boekenplank? Zie dat niet als een probleem, maar als een kans om binnen je school in gesprek te gaan over het aankoopbeleid. Zoek zeker ook de samenwerking op met de lokale bibliotheek.

ONZE AANPAK

Hoe hebben wij het wieden samen met de scholen aangepakt?

- We bekeken eerst de **uiterlijke kenmerken van het boek**: ziet het boek er nog netjes uit? Is het vergeeld? Kaft gescheurd? Hangt er een muf geurtje aan? Vind je voedselresten, kribbeltjes en krabbeltjes terug? Dat zijn tekenen dat een boek aan z'n einddatum zit! Deze regel geldt ook voor strips.
- We keken ook naar de **publicatiedatum**, en stelden een duidelijke grens. Voor ons was 2006 de grens voor fictie, en 2000 die voor non-fictie.
- We hadden ook aandacht voor **variatie**. We troffen in veel scholen grote verzamelingen kortverhalen (Vlaamse Filmpjes, Boektoppers, Leesleeuwttjes,...). Kies liever voor kwaliteit in plaats van voor kwantiteit. Enkele mooie exemplaren hebben we wel behouden.

- We maakten vervolgens een **inventaris** op van de boeken die we wilden behouden. Zo weten we wat er op de boekenplank staat en kunnen we de collectie gericht verbreden en naar een hoger niveau tillen.
- We waren ook **streng voor onszelf**. We maakten geen emotionele keuzes door bijvoorbeeld een boek dat je voor je zesde verjaardag kreeg van je lievelingstante toch te behouden, hoewel het hopeloos gedateerd bleek.
- We bezorgden afgevoerde boeken **terug aan de eigenaar**.
- We deden ook voorstellen om **iets leuks te doen met afgevoerde boeken!** Meteen een tip voor de knutselers...
- We **betrokken de leerlingen** actief bij dit proces. Zij kunnen je immers beter dan wie ook vertellen welke

boeken motiveren tot lezen.

- We voerden ook een discussie over **schoolbib of klasbib**. Wij kozen uiteindelijk voor de schoolbib. Het voordeel daarvan is immers dat de kinderen dan meer keuze hebben. De boeken springen dan misschien minder in het oog dan in een klasbib, maar alle kinderen hebben zo wel toegang tot alle boeken. Zeker bij non-fictieboeken is dit een belangrijk voordeel.

VERVOLG VAN HET PROJECT

Na het wieden van de collectie komt nu de fase van de aangevulde boekenplank. Door de voorraad voor de wisselcollecties van de bib permanent

in de scholen te plaatsen, zijn die boekenplanken bijzonder snel aangevuld. Samen met leerkrachten en leerlingen worden er ook nieuwe aankopen gedaan. De bibmedewerker coördineert en beheert de collectie in de scholen. Elke school installeerde scansoftware en elke leerling werd ook officieel lid van de lokale bib via een bibkaart. De scholen werken intussen verder aan de acties uit hun tweearig plan en we meten of we effecten realiseren. Onze vruchtbare leespotgrond is een sterke kans voor leesgroei bij onze Essense leerlingen. Het onderwijs en de leraar maken uiteindelijk het verschil. Daarom zetten we hier ook heel erg op in!

Meer info over het project vind je op <https://essen.bibliotheek.be/> (onder de rubriek *Essen leest*).

